

THE ODENSE STATEMENT

OUR ABC FOR EQUITY, EDUCATION AND HEALTH

4-oji Europos
sveikatą stiprinančių mokyklų konferencija,
įvykusi 2013 m. spalio 7–9 d.
Odensėje (Danijoje)

ODENSĖS TEIGINIAI: Teisingumo, švietimo ir sveikatos ABC

4-osios Europos sveikatą stiprinančių mokyklų konferencijos, įvykusios 2013 m. spalio 7–9 d. Odensėje (Danijoje), dalyviai ir tuo pat metu vykusios 4 šalių jaunimo vaizdo konferencijos dalyviai suformulavo šiuos teiginius:

A. Mūsų principai, vertybės ir tikslai išlieka tokie pat stiprūs kaip ir anksčiau

1. Sveikatą stiprinančios mokyklos prisideda prie Europos populiacijos sveikatos stiprinimo. Mokyklos yra tinkamiausia vieta ugdyti vaikų ir jaunuolių sveikatos kompetencijas bei sveiką gyvenimą.
2. Visos Europos mokyklose dar kartą išbandyti ir patvirtinti šie pagrindiniai sveikatos stiprinimo principai ir vertybės:

Mokyklos europiečių sveikatai (MES) / angl. Schools for Health in Europe (SHE) Vertybės:
Teisingumas. Visiems lygios teisės į mokslą ir sveikatą.
Nuoseklumas ir darnumas. Sisteminė ir ilgalaikė programinė veikla užtikrina darnų ryšį tarp sveikatos, išsilavinimo ir vystymosi.
Įtrauktis. Įvairovė suprantama kaip vertybė, tuo pačiu kiekvienas mokyklos bendruomenės narys jaučiasi saugus ir gerbiamas.
Įgalinimas. Skatinamas kiekvieno įsitraukimas į aktyvią veiklą.
Demokratija. Sveikatinimo veikla mokykloje grindžiama demokratijos principais.
Mokyklos europiečių sveikatai (MES) / angl. Schools for Health in Europe (SHE) Principai:
Visaapimantis visos mokyklos bendruomenės sveikatinimo veiklos suvokimas ir požiūris į sveikatą. Kiekvienos klasės sveikatos stiprinimo veikla darniai susijusi su visos mokyklos sveikatinimo strategija, sveikatai palankios mokyklos aplinkos kūrimu, sveikos gyvenamosios kompetencijų ugdymu bei visos mokyklos bendruomenės įsitraukimu į šią veiklą.
Dalyvavimas. Visi bendruomenės nariai, dalyvaujantys sveikatos stiprinimo veikloje, jaučiasi šeiminkais.
Mokyklos privalumas. Sveikatą stiprinanti mokykla sukuria geresnes mokymosi ir mokymo sąlygas, nes sveiki mokiniai geriau mokosi, o sveikas personalas geriau dirba.
Įrodymai. Nauja veikla grindžiama jau egzistuojančiais ar pačių atrastais įrodymais ir tyrimais.
Mokykla ir bendruomenė. Mokyklai priskiriamas aktyvus bendruomenės vystymuisi įtaką darantis vaidmuo.

3. Sveikatą stiprinančios mokyklos padeda Europos regiono šalims įgyvendinti strategijose „Sveikata 2020“, „EU 2020“ išskeltus tikslus ir uždavinius.

THE ODENSE STATEMENT

OUR ABC FOR EQUITY, EDUCATION AND HEALTH

4. Sveikatą stiprinančios mokyklos yra svarbi 2013 m. Helsinkyje PSO suformuluotos siekiamybės „sveikata visose politikose“ sudedamoji dalis.
5. Ekonominė, socialinė ir kita aplinka ženkliai pasikeitė nuo Vilniaus konferencijos (2009). Sveikatą stiprinančių mokyklų plėtros ir vystymosi procesai yra veikiami šių pokyčių, be to, būtina atsižvelgti į dabartinės ir būsimų kartų socialines reikmes.
6. Dar kartą pabrėžiame sveikatą stiprinančių mokyklų privalumus visiems, o ypač tiems, kas dirba vaikų švietimo ir socialinių paslaugų sektoriuje.
7. Sveikatą stiprinanti mokykla prisideda prie pagrindinio mokyklos tikslo – suteikti jaunajai kartai gerą išsilavinimą pagal aukštus standartus ir sumažinti mokyklos nebaigusiu mokinių skaičių.
8. Dar kartą įsipareigojame plėsti ir remti aktualius tyrimus, tinklus, procesus ir įgūdžius, užtikrinančius tolesnę sveikatą stiprinančių mokyklų tinklo plėtrą 2014–2020 m.

Jaunų žmonių mintys:

„Kas yra sveikata? Sveikata – tai:

...daug daugiau nei fizinis aktyvumas ir sveika mityba...

...pusiausvyra tarp kūno ir dvasios...

...pozityvumas...“

B. Kuo ypatinga sveikatą stiprinanti mokykla?

Sveikatą stiprinanti mokykla siūlo:

1. konkrečius ir gerai vertinamus efektyvių ryšių tarp švietimo ir sveikatos sektorių pavyzdžius kaip „sveikatos visose politikose“ instrumentą;
2. sąlygas, kuriomis susijungia įvairios sveikatos ir gerovės skatinimo iniciatyvos;
3. galimybes sveikesnį pasirinkimą padaryti lengvesniu pasirinkimu visai mokyklos bendruomenei;
4. akivaizdų edukacijos indėlį į darnumą: žmogaus sveikata susijusi su visuomenės ir visos planetos sveikata;
5. mokytojų sveikatos stiprinimą kuriant sveikatą stiprinančią darbo aplinką;
6. holistinį, platų požiūrį į sveikatą, apimančią fizinę, psichologinę, emocinę, socialinę ir dvasinę gerovę;
7. didesnę mokyklos įtaką bendruomenių raidai;
8. geresnius mokinių sveikatos, savijautos, mokymosi pasiekimus;
9. plačias galimybes gilinti sveikatos žinias, įgūdžius ir gebėjimus;
10. tėvų ir visos bendruomenės įsitraukimo į bendrą veiklą galimybes, užtikrinančias programų ir kitų veiklų tęstinumą;
11. sustiprėjusį bendradarbiavimą su mokyklos sveikatos specialistais;
12. integruotą aktualių temų prieinamumą, tokių kaip:
 - patyčių ir smurto mažinimas;
 - psichinės sveikatos stiprinimas;
 - reprodukcinė sveikata, teisės ir atsakomybė;
 - mityba ir fizinis aktyvumas;
 - problemų sprendimas ir konfliktų valdymas;
 - sveikatos raštingumas.

Jaunų žmonių mintys:

„Ideali sveikatą stiprinanti mokykla turi:

- *kurti įkvepiančią ir svetingą mokiniui aplinką;*
- *daugiau dėmesio skirti psichinei sveikatai;*
- *daugiau dėmesio skirti vėdinimui (šviežio oro galimybei) ir veiklai lauke.“*

C. Siekdami progreso, mes sieksime...

- Sveikatą stiprinančių mokyklų idėjų sklaida labai priklauso nuo mūsų gebėjimo veiksmingai bendrauti su pagrindinėmis suinteresuotomis šalimis ir visuomene įvairiausiais būdais, įskaitant ir per socialinę žiniasklaidą. Stengsimės viešinti aiškius sveikatą stiprinančios mokyklos privalumus ir susivienysime su svarbiausiais judėjimais, tokiais kaip tabako kontrolės lobistai.
- Mes kviečiame šio judėjimo dalyvius savo veiksmais prisidėti toliau plėtojant sveikatą stiprinančių mokyklų judėjimą ir didinant jo teikiamą naudą.

Prašome mokyklų:

- Susitelkti ties visais neabejotinai svarbiais sveikatos aspektais, nepamirštant ne tik fizinės sveikatos, bet ir psichinės sveikatos bei savijautos.
- Sveikatos stiprinimą paversti viena iš pagrindinių mokyklos strategijos kryptių.
- Sutelkti dėmesį į pokyčių valdymą ir lyderystę.
- Siekti, kad mokyklos vadovybė ir mokyklos taryba imtųsi lyderio vaidmens sveikatinimo ir gerovės kūrimo procesuose.
- Sveikatą stiprinančių mokyklų principus įgyvendinti praktikoje.
- Sutelkti dėmesį į bendravimą tarp mokyklos, tėvų, bendruomenės ir sveikatos priežiūros tarnybų stiprinimą.

Prašome tų, kurie priima sprendimus ir kuria įstatymus:

- Taikyti sveikatą stiprinančių mokyklų idėjas, įgyvendinant „sveikatos visose politikose“ siekius Europos, nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygmenimis.
- Siekiant sveikatos stiprinimo tikslo mokyklose derinti įvairias iniciatyvas tiek „iš viršaus žemyn“, tiek „iš apačios į viršų“.
- Sujungti švietimo ir sveikatos politikas į vieną pripažįstant, kad viena be kitos jos negali veikti.
- Plėtoti aiškia viziją turintį vadovavimą, siekiant išugdyti itin išsilavinusią ateities kartą.
- Daug dėmesio skirti pažeidžiamų vaikų socialinei integracijai.

Prašome tyrėjų ir mokslo institucijų:

- Vykdyti bendrus mokslinius tyrimus, sutelkiant švietimo ir sveikatos lėšas, orientuojantis į sveikatos stiprinimo idėją mokykloje, jos praktinį įgyvendinimą ir vertinimą.
- Gausinti įrodymais pagrįstos veiklos apimtis.
- Integruoti sveikatos ir savijautos rodiklius į išsilavinimo rodiklius raštingumo, pilietiškumo, bendradarbiavimo kompetencijų srityse.

THE ODENSE STATEMENT

OUR ABC FOR EQUITY, EDUCATION AND HEALTH

- Surasti geriausius švietimo, sveikatos ir kitų sektorių bendradarbiavimo metodus ir būdus.
- Partnerių bendradarbiavimą įvardyti kaip esminį veiksniį inicijuojant sveikatą stiprinančių mokyklų tyrimus.

Prašome vykdytojų (įgyvendintojų) nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygmeniu:

- Suprasti gyvybiškai svarbų savivaldybės ir vietinių valdžios organų vaidmenį sėkmingai kuriant ir plečiant sveikatą stiprinančių mokyklų tinklą.
- Pripažinti sveikatą stiprinančios mokyklos vaidmenį bendruomenės raidai.
- Investuoti į viso mokyklos personalo kompetencijų ugdymą, apimančią mokytojus, mokyklos vadovybę ir kitą personalą.
- Sutelkti dėmesį į galimybę stiprinti sveikatą visą individo gyvenimą, pradedant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tęsiant mokykloje ir darbovietėje.

Prašome bendruomenės, viešojo ir privataus sektoriaus:

- Siekti mokyklos ir bendruomenės bendradarbiavimo.
- Laikytis sisteminio požiūrio į sveikatą stiprinančią mokyklą.
- Suvokti augančią sveikatą stiprinančių mokyklų svarbą, taip pat „perdegimo“ pavojų.
- Investuoti į socialinį kapitalą.
- Aktyviai vertinti inovatyvų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą.

Jaunų žmonių mintys:

„Sveikatos kompetencija. Veiksmai:

- *mokykla nuo pat pirmų dienų turi ugdyti poreikį (įgūdį) būti sveikam;*
- *mokyklos administracija turi spręsti sveikatos klausimus ir skirti tam laiko;*
- *sveikatos link turime žengti mažais žingsneliais, o ne daryti revoliucijas;*
- *turime skatinti vieni kitus būti sveikais.“*